

OBSAH

1	ÚVOD	7
2	ZÁKLADNÍ TERMÍNY A POUŽITÉ NÁZVOSLOVÍ	10
2.1	Rozdělení výtahů	10
2.2	Uvádění výtahů na trh	11
2.3	Konstrukční prvky a části výtahů	12
2.4	Provoz výtahů	13
2.5	Výkon dozoru	14
3	PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU	15
3.1	Přehled typů výtahů provozovaných v bytových domech	16
3.2	Právní a technické předpisy, české technické normy	19
3.2.1	Oblast výroba – uvedení do provozu	19
3.2.2	Oblast provozu výtahů	20
4	NEJČASTĚJI SE VYSKYTUJÍCÍ ZÁVADY	21
4.1	Konstrukční závady	21
4.2	Provozní závady	24
4.3	Přehled nejčastějších závad zjišťovaných při prohlídkách a zkouškách výtahů	25
4.4	Provozní rizika	27
5	OPRAVY A OBNOVA VÝTAHŮ	33
5.1	Přehled a doporučení EU	33
5.2	Technická řešení odstraňování nebo omezujících provozních rizik	35
5.2.1	Nový výtah	35
5.2.2	Podstatné změny výtahu	39
5.2.3	Dokumentace pro obnovu a opravy výtahu	44
5.3	Doporučené postupy odstraňování provozních rizik	44

BEZPEČNOST VÝTAHŮ V EVROPSKÝCH NORMÁCH

Nacházíme se v době, kdy se na okolní svět chťe nechtě díváme prostřednictvím reklamních šotů. Mimo jiné nás zahlcují nabídkou technických produktů nejvyšší kvality a jedinečnosti. Potom, mimoděk ovlivněni touto nabídkou, se rozhlížíme a srovnáme nabízené s tím, co jsme si zvykli samozřejmě a běžně používat. Například zda veřejné dopravní prostředky nebo výtahy také splňují požadavky nejvyšší kvality. Co však vlastně srovnáváme?

Znalost technických zařízení většiny z nás končí tím, že víme, jak do zařízení vstoupit, usadit se v něm, případně je spustit nebo jak je použít. Nabízí nám tedy reklama skutečný pohled na veškeré technické produkty? Zejména pak na zařízení volně přístupná a veřejnosti často a bohatě využívaná? Ne, nenabízí. Tato zařízení jsou totiž obecně vnímána jako samozřejmost nevycházející propagací, takže srovnáváme většinou jen vzhled. A co víc, nic nám nepřiblíží ani jejich bezpečnost, ani jak se můžeme vyrovnat se skutečností, že mění se technické parametry téměř všech zařízení nejsou buď příliš viditelné, nebo jsou zcela nedostupné.

Snad právě proto tato zařízení navozují situaci, kdy se znalost o nich stává více a více obtížná nejen pro uživatele, ale zejména pro osoby odpovědné za jejich stav. Odhaduje se, že v Evropské unii se používají 3 miliony výtahů a téměř polovina z nich byla instalována před více než 20 roky. U nás je používáno přibližně 80 tisíc výtahů, přičemž zastoupení výtahů instalovaných před 20 lety je výrazně větší. Potom je na místě se ptát, kde jsou meze technické bezpečnosti těchto zařízení, protože jsme na ní závislí a musíme na ni ve většině případů pasivně spoléhat, aniž bychom ji vnímali.

Pohled na úroveň bezpečnosti existujících výtahů nám říká, že jsou na technické úrovni odpovídající době, ve které byly instalovány. Čím starší výtah, tím je úroveň samozřejmě nižší než současné požadavky. Ale osoba, která výtah používá, zcela samozřejmě očekává jen jednu úroveň bezpečnosti. Tu nejvyšší. U všech výtahů. A pokud se ptá, jak jí lze dosáhnout, je odpověď jen jedna. Technickými opatřeními. Umožňuje to výrazný vývoj a pokrok ve zvyšování bezpečnosti technického stavu a provozu výtahů. Odráží se např. v instalaci nových systémů pohonu a ovládání a v možnosti dvoustranné komunikace osob v kletci.

Mnoho vlivů okolí bylo v minulosti ignorováno nebo nebyly zřejmé, a proto by měly být vzaty v úvahu při zvyšování bezpečnosti existujících výtahů. Významné se to promítlo jednak tam, kde nebyl brán zřetel na prodlužování lidského věku, kdy je zvlášť důležité dopravní tyto osoby ve výtazích bezpečně, a jednak tím, že se nevytvářely rovnocenné podmínky osobám se sníženou

schopností pohybu a orientace. Také životnost výtahu je podstatně delší než jiných dopravních prostředků či zařízení budov a to znamená, že konstrukce výtahu a jeho výkonnost mohou poklesnout pod bezpečnou úroveň. Bez moderní techniky se tato skutečnost obtížně posuzuje. A jistě není daleko od pravdy, s ohledem na dostupné informace o množství úrazů a poruch výtahů, že není-li výtah upraven na současnou technickou úroveň, počet úrazů bude pravděpodobně růst. Zvláště v budovách přístupných široké veřejnosti. Potřeba nezbytnosti úprav výtahů tedy vychází z technických a sociálních činitelů, podílejících se na úrazech.

Shrnutí ukazuje, že

- stáří instalovaných výtahů zvyšuje rizika při použití výtahů bez klecových dveří (zachycení o šachetní stěnu) a při použití azbestových dilů (rozptýlení azbestu do vzduchu),
- zvyšující se počet starších uživatelů a snižování jejich fyzických možností a schopností je činí zranitelnějšími některými riziky, např. špatnou přesností zastavení klece na nástupišti nebo nárazy zavírajících se šachetních dveří,
- spojení osob se sníženou schopností pohybu a orientace se společností je obtížnější,
- se zvyšuje nechuť starších lidí k jejich přemísťování z domova do pečovatelských útavů,
- se podle různých systémů národních sociálních pojištění zvyšují náklady na úrazy,
- zmizeli průvodci (fidiči) ve výtazích a v bytové zástavbě domovníci,

a proto je důležité, aby se odpovídající obecná bezpečnost mohla integrovat do samotných výtahů tak, aby výtahy poskytovaly technickou bezpečnost na odpovídající úrovni. Současně je třeba vědět, že majitel výtahu je odpovědný za

- zajištění bezpečnosti výtahu pro uživatele a pro pověřené osoby,
- zajištění řádného udržování výtahu,
- provedení inspekční prohlídky k posouzení rizik majících vztah ke zdraví a bezpečnosti osob a podle jejího výsledku provedení všech odpovídajících ochranných opatření.

Společenská potřeba zvýšení bezpečnosti existujících výtahů předpokládá provedení prověrky existujícího výtahového zařízení podle předpisů a technických norem uvedených v této publikaci a současně realizaci nápravných opatření. Postup naplnění této potřeby lze shrnout do

- identifikace (zjištění) závažných nebezpečí a nebezpečných situací,
- stanovení závažnosti a četnosti výskytu každého závažného nebezpečí a nebezpečné situace,
- zjištění a vyhodnocení možných nápravných a ochranných opatření.

Tyto kroky by měly odstranit nebezpečí nebo nebezpečné situace a tam, kde to není možné, riziko by mělo být sníženo na přijatelnou úroveň. Pokud se nelze vyvarovat zhytkových rizik, je třeba připravit další jednoznačná a nezaměnitelná opatření. Těmi jsou návody nebo značení, a pokud tomu situace odpovídá, tak i školení.

6 POVINNOSTI A ODPOVĚDNOST MAJITELE BYTOVÉHO DOMU 45

6.1	Obecně	45
6.2	Odpovědnost investora při instalaci výtahu	48
6.3	Při provozu výtahu	50
6.4	Při opravách a obnově výtahu	52
6.5	Při zajišťování dodávek	54
6.5.1	Dodací podmínky	54
6.5.2	Obsah servisní smlouvy	56

7 POVINNOSTI A ODPOVĚDNOST DODAVATELE A SERVISNÍ FIRMY 57

7.1	Povinnosti dodavatele	57
7.2	Povinnosti servisní firmy	58

9/8 STATICKÉ ASPEKTY MODERNIZACE VÝTAHŮ V PANELOVÝCH BYTOVÝCH DOMECH 62

9 OPRAVY NÁSTAVEB VÝTAHOVÝCH STROJOVEN 64

10 VÝTAHY A STAVEBNÍ PŘEDPISY 65

11 PŘEHLED HAVÁRIÍ, NEHOD A ŠKODNÍCH UDÁLOSTÍ 70

12 NA POMOC INVESTORŮM 76

a) Finanční instituce

b) Realizační firmy